

Tohtorikoulutuksen ja työelämän yhteistyö hakee uusia muotoja

TEKSTI SUVI RONKAINEN, KOSTI JOENSUU JA PAULA TULPPO KUVITUS MERI HEIKKILÄ

Opetuksen ja tutkimuksen yhteiskunnallinen vaikuttavuus on nostettu keskiöön korkeakoulutuksen kehittämisessä. Aiemmin akateemisen tutkimuksen vaikuttavuus ja hyöty nähtiin pitkäkestoisena sivistyksen ja ajattelutapojen muovaamisena, mutta nykyään tiedolta ja tutkimukselliselta osaamiselta odotetaan nopeampaa ja konkreettisempaa käytettävyyttä ja hyödynnettävyyttä työ- ja elinkeinoelämässä. Ajattelutavan muutos on jo tullut yliopistojen ja opetus- ja kulttuuriministeriön budjettineuvottelujen arkeen.

Työelämäyhteistyön korostamisesta on kuultu myös vahvoja eriäviä näkemyksiä. Vaikka tutkimuksen vaikuttavuus on ollut pitkään osa tieteellisen tutkimuksen rahoituksen arviointia, sitä ei ole tarvinnut osoittaa suoraan tuotteina, innovaatioina tai vahvoina sidoksina tiedon käyttäjiin. Muutoksen katsotaan myös uhkaavan tieteellisen tutkimuksen itsenäisyyttä ja jopa korrup-toivan tieteellisen tutkimuksen totuudentavoittelun.

Asetelma ei ole kuitenkaan mustavalkoinen. Työelämäyhteistyö on nähtävissä mahdollisuutena tarttua tärkeisiin ilmiöihin ja vaikuttaa positiivisella tavalla yhteiskuntaan. Voisiko esimerkiksi akateemisesti koulutettujen tohtorien vahvempi integroituminen työ- ja elinkeinoelämään mahdollistaa kestävää kehitystä? Pystyvätkö tiedon erilaiset ammattilaiset olemaan osa monimuotoista työelämää ja muovaamaan uudenlaisia toimintatapoja sivistyksen käyttämiseen? Tätä esimerkiksi Sivistystyönantajien liitto korostaa ajassamme,

jonka koulutuspoliittisena tavoitteena on, että suuri osa tohtoreista työllistyisi perinteisen tiedemaailman ulkopuolelle. Liitto nostaa tarpeelliseksi myös kyvyn monitieteelliseen ja -alaiseen yhteistyöhön.

Työelämäyhteyksien vahvistamista on ohjattu poliittisesti leikkaamalla asteittain tieteellisen tutkimuksen valtionrahoitusta. Se näkyy myös suoraan yliopistojen tutkijakoulujen toiminnassa opetuksen ja tutkimuksen rahoituspulana. Kyseinen suuntaus ohjaa tutkijoita sellaisten rahoitusinstrumenttien suuntaan, joissa hankkeilta edellytetään kehitysnäkökulmaa, työelämäyhteistyötä, innovaatioita sekä monialaisia ja monisektoria verkostoja. Näitä ovat esimerkiksi Euroopan unionin rahastot ja Business Finland.

Tutkijakoulu tarvitsee kumppaneita

Tohtorintutkintojen määrän selkeän nousun myötä väittelijöiden työelämätaitojen vahvistaminen ja työllistyminen edellyttävät yliopistoilta vahvaa mietintää. Tutkijakoulutus on myös osa yliopiston tutkimuksellista profiloitumista. Lapin yliopiston tutkijakoulu ja teemat-tiset tohtoriohjelmat ovat olleet yhdessä tärkeä askel kohti tutkimuksellisen ammattitaidon kehittämistä. Nyt tohtorikoulutuksen sisältöjä on kuitenkin ajateltava uusilla tavoilla myös osana koulutettavan ura- ja työllistymissuunnitelmia.

Lapin yliopiston Työelämäyhteistyötä strategiseen tutkijakoulutukseen -hanke on Euroopan sosiaalirahaston rahoittama, ja siinä keskitytään selkeästi jatko-opis-

kelijöiden työelämäyhteistyöhön. Hanke on jatkumoa tutkijakoulutuksen kehityshaasteille, joissa eri vaiheissa on edellytetty monitieteisyyttä, yliopistokohtaista profiloitumista ja nyt viimeisimpänä työelämäyhteyksien vahvistamista. Lapin yliopiston hanke tukeutuu osin samansuuntaiseen Tampereen yliopiston koordinoimaan TOHTOS-hankkeeseen, joka tuotti tohtorikoulutuksen työelämäyhteyksiä vahvistavia sisältöjä suomalaisten yliopistojen käyttöön sekä hyödyllisiä malleja työelämäyhteyksien rakentamiseen. Lapin yliopiston hankkeessa huomattiin, että tutkijakoulun tulisi entistä aktiivisemmin etsiä työ- ja elinkeinoelämän yhteistyökumppaneita. Erityisesti tarvitaan organisaatioita, jotka ovat kiinnostuneita akateemisesti korkeatasoisesta tutkimuksesta ja asiantuntemuksesta osana toimintansa kehittämistä.

Samaan aikaan yksityiset säätiöt pohtivat strategioitaan rahoittaa suomalaista tiedettä ja taidetta. Siksi on tärkeää keskustella myös säätiöiden mahdollisuuksista tutkimus- ja rahoitusyhteistyöhön. Kuinka erilaiset työelämän organisaatiot ja yksityiset säätiöt voisivat olla mukana tutkijakoulutuksen kehittämisessä? Edellyttääkö monitieteisten tohtoriohjelmien ja työelämärelevanttien painottuminen myös rahoitusmahdollisuuksien moninaistumista? Voidaanko väitöstutkimusten työelämäyhteyksiä ja rahoitusta tukea erilaisten työelämään

kytkeytyvien kehityshankkeiden avulla? Erilaisia mahdollisuuksia on tarpeen pohtia yhdessä.

Akateemisen maailman ja työelämän yhteistyön uusien muotojen ei tarvitse merkitä itsenäisen tieteellisen tutkimuksen loppua, mutta kyseessä ei myöskään ole yksinkertaisen kohtaamisen alue. Olisi hyvä poh-

tia, voisiko työelämän organisaatioiden, yliopistojen ja säätiöiden yhteinen rahoitusmalli tuoda moninaisuutta erilaisten tutkimusten rahoitukseen. Samalla syntyisi useampia palkallisia tutkija-

koulupaikkoja, jotka puolestaan tukisivat tutkijöiden yksilöllisiin intresseihin ja tavoitteisiin perustuvia tohtorikoulutuspolkuja.

Työelämäyhteistyön avulla pystytään tuomaan lisärahoitusta kriittiseen jatko-opintovaiheen alkuun sekä avaamaan tutkimuksille erilaisia yhteiskunnan ja työelämän kannalta merkittäviä konkreettisia tavoitteita. Työelämäyhteistyötä on kuitenkin harkittava ja suunniteltava tutkimusaloittain. Tutkimusmaailman ja sen rahoituksen muuttumisesta selviäminen edellyttää laaja-alaista tiedon ammattilaisuutta. ●

Professori Suvi Ronkainen toimii Lapin yliopiston tohtorikoulutuksen uudistamisryhmän puheenjohtajana. Paula Tulppo ja Kosti Joensuu työskentelevät Työelämäyhteistyötä strategiseen tutkijakoulutukseen -hankkeessa (ESR).

” Erilaisia mahdollisuuksia on tarpeen pohtia yhdessä.